

Sygn. akt I A Ca 298/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Tadeusz Nowakowski
Sędziowie:	SSA Franciszek Marcinowski (spr.) SSA Dariusz Kłodnicki
Protokolant:	Justyna Łupkowska

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2013 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **J. T.**

przeciwko (...) **S.A. w S.**

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu

z dnia 3 stycznia 2013 r. sygn. akt I C 148/11

uchyla zaskarżony wyrok w punkcie I, III i IV i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Opolu do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Powódka J. T. dochodziła od pozwanego (...) SA w S. zapłaty kwoty 159.584,93 zł, w tym 130.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 7 lipca 2006 r. tytułem zadośćuczynienia oraz 29.584,93 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu tytułem skapitalizowanych odsetek, wiążąc dochodzone roszczenie ze skutkami wypadku komunikacyjnego, którego była ofiarą.

Sąd Okręgowy w Opolu wyrokiem z dnia 3 stycznia 2013 r. zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 130.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 4 kwietnia 2011 r. tytułem zadośćuczynienia oraz kwotę 29.585 zł z odsetkami ustawowymi od 4 kwietnia 2011 r. tytułem skapitalizowanych odsetek, oddalił powództwo w pozostałej części, obejmującej odsetki od kwoty 130.000 zł za okres od 7 lipca 2006 r. do 3 kwietnia 2011 r. oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki 11.580 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 1 listopada 2003 r. mąż powódki Z. T. spowodował wypadek komunikacyjny, w wyniku którego powódka doznała wielu bardzo poważnych obrażeń, tj. rany tłuczonej okolicy czołowo-ciemieniowej

lewej i skroniowej prawej, otwartego złamania podstawy czaszki po stronie lewej, złamania wieloodłamowego obu oczodołów, w tym otwartego złamania oczodołu lewego i urazu gałki ocznej, złamania wieloodłamowego twarzoczaszki, krwiaka prawej okolicy skroniowej, pęknięcia śledziony, prawego płata wątroby oraz przepony, urazu klatki piersiowej z wielomiejscowym złamaniem żeber po prawej stronie, obustronnej odmy opłucną i silnego słuczenia obu płuc. Po przewiezieniu powódki do Wojewódzkiego Szpitala w C. wykonano zabiegi operacyjne w jamie brzusznej – usunięcie śledziony, zaopatrzenie wątroby i przepony, a także w zakresie ran głowy. Następnie na Oddziale Intensywnej Terapii utrzymywana była w śpiączce farmakologicznej, utrzymywane było leczenie przeciwobrzękowe i antybiototerapia. Później została przewieziona na oddział Neurochirurgii (...) Szpitala (...) w O., gdzie wykonano zabieg operacyjny, jednak pojawiło się zagrożenie sepsą związane z ostrym zapaleniem płuc, co zmusiło lekarzy do odstąpienia do rekonstrukcji czaszki twarzowej. W tym szpitalu powódka przebywała do 5 grudnia 2003 r., po czym została przekazana na Oddział Neurologii Wojewódzkiego (...) w O., gdzie przebywała do 23 grudnia 2003 r., przechodząc zabieg operacji szczęki. Wypisana została z zaleceniem kontynuowania leczenia neuropsychiatrycznego. We wrześniu 2008 r. powódka przebyła zabieg operacyjny usunięcia implantu kości twarzoczaszki. Po leczeniu szpitalnym powódka wymagała skomplikowanego długotrwałego leczenia w różnych placówkach specjalistycznych: w poradni chirurgicznej, hematologicznej, stomatologicznej i okulistycznej oraz poddawana była intensywnej wielokierunkowej rehabilitacji i leczeniu laboratoryjnemu. W dniu 9 kwietnia 2004 r. powódka została uznana za osobę całkowicie niezdolną do pracy do dnia 30.09.2005 r. Następnie kilkakrotnie przedłużono orzeczenia o całkowitej niezdolności powódki do pracy, a w dniu 20 września 2010 r. została ona uznana przez lekarza orzecznika za częściowo niezdolną do pracy. Ponadto orzeczeniem Zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności dnia 21 września 2006 r. powódka została uznana za osobę niepełnosprawną w stopniu umiarkowanym, a następnie orzeczeniem z 21 stycznia 2010 r. została zaliczona do osób o lekkim stopniu niepełnosprawności z uwagi na zaburzenia neurologiczne na stałe.

Pismem z 28 marca 2006 r. pełnomocnik powódki zgłosił szkodę pozwanemu, precyzując wysokość roszczenia w zakresie zadośćuczynienia na kwotę 250.000 zł Decyzją z 23 czerwca 2006 r. pozwany odmówił zaspokojenie roszczeń powódki, podnosząc, że jako żona sprawcy wypadku powódka nie jest osobą trzecią w świetle przepisów prawa cywilnego i dlatego pozwany nie ponosi odpowiedzialności za wyrządzoną jej szkodę. Później jednak pozwany decyzją z 25 lutego 2008 r. przyznał powódce tytułem zadośćuczynienia kwotę 60.000 zł, a ostateczną likwidację szkody uzależnił od badania Komisji lekarskiej i orzeczenia trwałego uszczerbku na zdrowiu. Badanie przeprowadzono 9 czerwca 2008 r. Po kolejnych wezwaniach do likwidacji szkody pozwany decyzją z 24 września 2008 r. pozwany przyznał powódce dalszą kwotę 60.000 zł, uznając swoją odpowiedzialność do wysokości 120.000 zł.

Wypadek całkowicie zdezorganizował życie zawodowe oraz osobiste powódki i spowodował u niej ogromne cierpienia fizyczne i psychiczne, którego skutki utrzymują się do dnia dzisiejszego. W dniu wypadku powódka miała lat 40, była osobą czynną zawodowo, pracowała w sieci sklepu (...) jako menedżer z wynagrodzeniem 3.500 zł. Po wypisaniu ze szpitala powódka wymagała opieki osób trzecich przy czynnościach życiowych. Po utracie większości zębów górnej szczęki stosowano u powódki przez półtora roku dietę płynną, a dopiero w październiku 2004 r. po zabiegu rekonstrukcji szczęki nastąpiła zmiany diety. Powódka nie radziła sobie psychicznie ze skutkami wypadku i brakiem samodzielności.

Dla ustalenia skutków wypadku Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłych: neurologa, psychologa, psychiatry i ortopedy. Po przeprowadzeniu badań powódki, biegła neurolog oceniła, iż powtarzające się bóle głowy i zawroty głowy oraz problemy z pamięcią uzasadniają rozpoznanie u powódki cerebriastenii pourazowej, powodującej stały 5% uszczerbek na zdrowiu. Biegła psycholog stwierdziła u powódki nieodwracalne obniżenie funkcjonowania rozpoznawczego, zmiany osobowościowe niepodatne na psychoterapię oraz utrudniające radzenie sobie w codziennym życiu, związane m.in. z oszpeceniem twarzy i niesprawnością ruchową. Biegła lekarz psychiatra stwierdziła u powódki zaburzenia psychiczne w postaci deficytu funkcji poznawczych ze zmianami charakterologicznymi. Biegły ortopeda stwierdził, że powódka doznała uszczerbku na zdrowiu w rozmiarze 119%, z czego: blizny powłok czaszki 7%, uszkodzenie kości czaszki 10%, uszkodzenie nerwu trójdzielnego 10%, utrata powonienia 5%, utrata zębów 3%, uszkodzenie nosa 4%, złamanie kości szczęki 5%, uszkodzenie powłok twarzy z miernymi zaburzeniami funkcji 10%, zwężenie krtani (po tracheostomii) 5%, złamanie żeber 10%, uszkodzenie płuc i

opłucnej bez niewydolności oddechowej 10%, utrata śledziony ze zmianami w obrazie krwi 30%, uszkodzenie wątroby bez zaburzeń czynności 5%, ropnie poślodka, lewego z przetoką i odleżyny okolicy krzyżowej 5%. Obecnie stan zdrowia powódki jest niezadawalający, nie powróciła do stanu sprzed wypadku, ma problemy z pamięcią i budowaniem zdań, nie pamięta też podstawowych nazw, rozmawiając z kimś szybko się męczy i płacze, bardzo przeżywa to, że nie może pracować, ma problemy ze wzrokiem i ze spaniem. Mieszka razem z mężem i małoletnimi dziećmi, wśród których czuje się bezpiecznie, na ogół sama nie wychodzi z domu.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy uznał za zasadne przyznanie powódce zadośćuczynienia w kwocie 130.000 zł. Za zasadne uznał też żądanie pozwu w zakresie skapitalizowanych odsetek na sumę 29.585 zł, stwierdzając że ubezpieczyciel powinien zakończyć postępowanie likwidacyjne w terminie 30 dni od zgłoszenia szkody, a w przypadku trudności z ustaleniem odpowiedzialności i rozmiaru szkody nie później niż w ciągu 90 dni od zgłoszenia szkody. W uzasadnieniu wskazał jednocześnie, że szkoda została zgłoszona pismem 22.03.2006 r., wysłanym 31.03.2006 r., w związku z czym termin do wypłaty świadczenia upłynął 7.05.2006 r., a licząc maksymalnie 90 dni – w dniu 6.07.2006 r. Dalsza część uzasadnienia dotyczącego rozstrzygnięcia o roszczeniach odsetkowych pozostaje niezbyt zrozumiała na skutek ewidentnych błędów merytorycznych i językowych, można tylko przyjąć, że oddalenie powództwa w zakresie dotyczącym części dochodzonych odsetek było wynikiem uznania przez Sąd Okręgowy, iż roszczenie powódki stało się zasadne dopiero w wyniku toczącego się postępowania.

Uzasadniając rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd Okręgowy ograniczył się do stwierdzenia, że uzasadnia je przepis art. 98 k.p.c.

Wyrok powyższy został zaskarżony przez obie strony.

Powódka zaskarżyła wyrok w zakresie oddalającym powództwo co do odsetek liczonych od kwoty 130.000 zł za okres od 7.06.2006 r. do 3.04.2011 r., określając wartość tych odsetek na 75.382,20 zł, a także w zakresie kosztów procesu, i wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez zasądzenie na jej rzecz od pozwanego dalszych odsetek ustawowych od kwoty 130.000 zł za okres od 7.07.2006 do 3.04.2011 r. oraz przez zasądzenie na jej rzecz od pozwanego dalszej kwoty 5.728,32 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 1.777 zł tytułem opłaty za opinie biegłych, 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, 334,32 zł tytułem kosztów dojazdów pełnomocnika powódki na dwie rozprawy oraz 3.600 zł tytułem kosztów zastępstwa w podwójnej stawce minimalnej. Wniosła również o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych. Zaskarżonemu wyrokowi powódka zarzuciła naruszenie prawa materialnego, tj.:

–art. 455 k.c. przez uznanie, że wezwanie pozwanego do zapłaty zadośćuczynienia nie doprowadziło do wymagalności roszczenia powódki o zapłatę zadośćuczynienia;

–art. 481 k.c. przez uznanie, że pomimo prawidłowego wezwania pozwany nie pozostawał w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia do daty wytoczenia powództwa;

–art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych w zw. z art. 817 k.c. przez uznanie, że roszczenie powódki o zadośćuczynienie stało się wymagalne z dniem wytoczenia powództwa.

Zarzuciła też naruszenie prawa procesowego, tj.:

- art. 98 k.p.c. w zw. z art. 2 i 5 ust. 1 pkt 3 uksc przez uznanie, że koszty opinii biegłych nie należą do niezbędnych kosztów procesu,
- art. 98 § 2 i 3 k.p.c. przez uznanie, że przepis ten wyczerpująco wymienia koszty których zwrotu może domagać się strona reprezentowana przez radcę prawnego oraz uznanie, że koszty opłaty skarbowej od pełnomocnictwa oraz koszty dojazdów radcy prawnego nie stanowią wydatków radcy prawnego i należy zaliczyć je do wynagrodzenia radcy prawnego wchodzącego w skład niezbędnych kosztów procesu strony,

–art. 109 § 2 zd. 2 k.p.c. przez uznanie, iż niezbędny nakład pracy pełnomocnika oraz czynności podjęte przez niego w sprawie, a także charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia, nie uzasadniają przyznania kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej,

–§ 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu w związku z art. 98 § 4 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. przez uznanie, iż wysokość umówionego wynagrodzenia pełnomocnika powódki, mieszczącego się w przedziale ustawowym, nie była w okolicznościach niniejszej sprawy uzasadniona.

Pozwany zaskarżył wyrok części zasądzającej od niego kwotę 130.000 zł z odsetkami oraz w części zasądzającej na rzecz powódki zwrot kosztów procesu. Wyrokowi temu zarzucił:

- 1) braki w ustaleniach faktycznych, polegające na pominięciu przez Sąd kwestii niezapięcia przez powódkę pasów bezpieczeństwa i przez to przyczynienia się do zwiększenia rozmiarów krzywdy i cierpienia, a także pominięciu przez Sąd, że obniżone samopoczucie i dyskomfort psychiczny powódki po wypadku w dużym stopniu spowodowane były nieprawidłowymi relacjami rodzinnymi;
- 2) błąd w ustaleniach faktycznych, a mianowicie wskazanie, iż powódka zamieszkuje obecnie z małoletnimi dziećmi, podczas kiedy ze zgromadzonej dokumentacji wynika, iż dzieci powódki mają 28 i 25 lat;
- 3) naruszenie art. 224 § 1 k.p.c., przez zamknięcie rozprawy przed rozpoznaniem wszystkich zgłoszonych w sprawie wniosków dowodowych;
- 4) naruszenie art. 362 k.c. przez jego niezastosowanie;
- 5) naruszenie art. 445 §1 k.c. przez przyznanie powódce zadośćuczynienia bez uwzględnienia jej przyczynienia się do zwiększenia rozmiaru jej krzywd i cierpień;
- 6) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez błędną i arbitralną ocenę dowodów;
- 7) naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. przez nieodniesienie się przez Sąd w uzasadnieniu m.in. do kwestii przyczynienia się powódki do zwiększenia rozmiaru jej cierpienia i krzywd.

Wskazując na te zarzuty pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w punktach I i IV i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Opolu, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie I przez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Sąd I instancji ograniczył się w toku postępowania do poczynienia ustaleń faktycznych dotyczących zakresu skutków objętego sporem wypadku ubezpieczeniowego. Ustalenia te, aczkolwiek niezbędne dla określenia wysokości świadczeń przysługujących powódce od pozwanego na podstawie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej sprawcy wypadku, nie są jednak wystarczające dla ustalenia zakresu odpowiedzialności pozwanego ubezpieczyciela. Sąd I instancji całkowicie zignorował fakt, iż pozwany, kwestionując zasadność żądania powódki ponad wypłaconą jej przed sporem kwotę 120.000 zł, zarzucał, że powódka przyczyniła się do zwiększenia rozmiarów doznanej krzywdy i cierpienia przez to, że w chwili wypadku nie miała zapiętych pasów bezpieczeństwa. Okoliczność ta, tj. brak zapięcia pasów, została przyznana przez powódkę w piśmie procesowym z 15 czerwca 2011 r. W związku z tą okolicznością pozwany wniósł o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych lekarzy oraz biegłego z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych w celu ustalenia, czy w przypadku zapięcia pasów bezpieczeństwa uszkodzenia ciała powódki byłyby mniejsze, a w konsekwencji doznana przez nią krzywda i cierpienia uległyby zmniejszeniu. Powódka zgodziła się

ze stanowiskiem pozwanego co do potrzeby przeprowadzenia takiego dowodu. Sąd Okręgowy pominął jednak ten wniosek dowodowy, nie wypowiadając się w przedmiocie jego dopuszczenia bądź oddalenia.

Zaniechanie przez Sąd Okręgowy wyjaśnienia kwestii związanych z podniesionym przez pozwanego zarzutem przyczynienia się pozwanej do zwiększenia rozmiarów doznanych obrażeń musi być ocenione jako nierozpoznanie przez Sąd istoty sprawy. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przez nierozpoznanie istoty sprawy należy bowiem rozumieć zarówno zaniechanie przez sąd zbadania materialnej podstawy żądania pozwu, jak i pominięcie merytorycznych zarzutów pozwanego, wpływających na ocenę zasadności tego żądania (por. wyrok SN z 24 września 1998 r. II CKN 897/97, LEX 34232). Dodać trzeba, że w rozpatrywanej sprawie istotę sporu stanowi nie samo istnienie odpowiedzialności pozwanego względem powódki, lecz tylko zakres tej odpowiedzialności.

Nierozpoznanie istoty sprawy rodzi konieczność uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, w przeciwnym razie strony byłyby pozbawione jednej merytorycznej instancji (por. T. Ereciński: Kodeks postępowania cywilnego – Komentarz, Wyd. Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2007, t.2, s.147).

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd I instancji powinien dopuścić wnioskowany przez pozwanego dowód z opinii biegłych, ponieważ do rozstrzygnięcia kwestii związanych z określeniem wpływu braku zabezpieczenia powódki na skutek niezapięcia pasów na zwiększenie zakresu uszkodzeń jej ciała, wymagana jest wiedza specjalna z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych oraz medycyny. Do Sądu należeć będzie natomiast ustalenie na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego, czy powódka miała w chwili wypadku zapięty pas bezpieczeństwa, ponieważ tego istotnego ustalenia Sąd Okręgowy jak dotąd również nie dokonał.

Powinien również Sąd Okręgowy ponownie przeanalizować i wyjaśnić kwestie związane z określeniem terminu, od którego należy liczyć odsetki od przysługującego powódce zadośćuczynienia pieniężnego. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku pozostaje w tym zakresie – jak już wyżej wskazano – niezrozumiałe, co nie pozwala Sądowi odwoławczemu na właściwe odniesienie się do stanowiska przyjętego przez Sąd I instancji w tym przedmiocie.

Orzekając o kosztach procesu Sąd I instancji weźmie pod uwagę kwestie podniesione w tym zakresie w apelacji powódki, a rozstrzygnięcie swoje umotywuje w sposób umożliwiający przeprowadzenie kontroli instancyjnej (o czym zapomniał w trakcie uzasadniania zaskarżonego wyroku).

Z powyższych względów i z powyższymi zaleceniami, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 i 6 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania odwoławczego (art. 108 § 2 k.p.c.).

bp